

Квітко Н. О.,

старший науковий співробітник

відділу державних видатків економічного розвитку

Науково-дослідного фінансового інституту

при Міністерстві фінансів України

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ТА СОЦІАЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІТЕЙ-СИРІТ ТА ДІТЕЙ, ПОЗБАВЛЕНИХ БАТЬКІВСЬКОГО ПІКЛУВАННЯ, В УКРАЇНІ: СТАН ТА ШЛЯХИ ЙОГО УДОСКОНАЛЕННЯ

У системі соціального захисту та соціального забезпечення дітей в Україні за спрямуванням коштів можна виділити три нерівновеликі групи: витрати на утримання дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, та дітей з неблагополучних і неповних сімей (соціальне забезпечення); витрати на підтримку сімей з дітьми, що, по суті, є участю держави в утриманні дітей в сім'ях (соціальний захист); витрати на соціальну та психологічну реабілітацію дітей, які мають певні проблеми (соціальний захист). Об'єктом дослідження цієї статті є перша група витрат.

Уряди, які ратифікували Конвенцію про права дитини, взяли на себе певні зобов'язання. Передусім, це вжиття заходів, спрямованих на профілактику соціального сирітства, боротьба з дискримінацією й підтримка необхідних служб допомоги родині. Догляд дітей у відповідних закладах повинен здійснюватися лише у крайньому випадку і як тимчасова міра. На реалізацію положень Конвенції Україною взято, зокрема, зобов'язання розвивати, фінансувати, реалізовувати альтернативні системи догляду, засновані на принципах забезпечення дітей сімейним оточенням.

У зв'язку з цим постають питання: що робиться в державі у зазначеному напрямку і який стан фінансування відповідних витрат.

На прикладі Київської області розглянемо такий агрегований показник рівня бюджетних витрат на соціальне забезпечення дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, та дітей з неблагополучних і неповних сімей, як фактичні витрати (за винятком витрат на освіту) на одну дитину у відповідних закладах у 2005 р. за даними звіту про виконання бюджету області.

Проведений аналіз звітних даних свідчить, що в цілому по області щомісячні витрати бюджету на утримання однієї дитини, яка відноситься до згаданої категорії, склали 978,3 грн. При цьому по різних закладах названий показник значно коливався: від 448,1 грн у прийомних сім'ях до 3116,9 грн у будинках дитини.

Аналіз витрат на утримання вказаних закладів в окремих районах або містах області виявляє значну відмінність в обсягах цих витрат, що припадають на одну дитину, навіть у типових закладах. Так, аналіз звітних даних щодо бюджетних витрат на утримання дитячих будинків, будинків сімейного типу та прийомних сімей в окремих регіонах Київської області та середньомісячних витрат, що припадають на одну дитину-сироту або дитину, яка залишилася без піклування батьків, показує, що у 2005 р. з місцевих бюджетів найменше

було виділено коштів на утримання дітей у прийомних сім'ях (у Згурівському районі – 256,3 грн на міс.). “Дорожче” всього обійшлося бюджету утримання дітей-сиріт у дитячому будинку обласного значення, який фінансується з обласного бюджету, – 2238,6 грн на місяць та міста Славутича (2962,2 грн). Більше 1000 грн на місяць на одну дитину було виділено з міських бюджетів дитячим будинкам міст Борисполя (1496,6 грн), Білої Церкви (1444,8 грн), Броварів (1143,8 грн), з районних бюджетів Яготинського (1423,7 грн), Києво-Святошинського (1209,9 грн), Бородянського (1179,7 грн), Сквирського (1156,7 грн) та Бориспільського (1051,6 грн) районів.

Чи є витрати на утримання дітей у закладах області достатніми? Щоб відповісти на це питання, слід порівняти їх із рівнем прожиткового мінімуму в Україні, затвердженого для дітей відповідного віку.

Так, прожитковий мінімум на дітей віком до 6 років на 2005 р. затверджено в сумі 376 грн, від 6 до 18 років – 468 грн. Таким чином, у названих районах та містах області в дитячих будинках фактично витрачалося щомісяця в розрахунку на дитину близько трьох прожиткових мінімумів. Разом з тим у більшості дитячих будинків сімейного типу та у прийомних сім'ях цей показник не досягав і двох розмірів встановленого прожиткового мінімуму, а у Броварському дитячому будинку сімейного типу, у прийомних сім'ях Києво-Святошинського району та міста Славутича середньомісячні витрати на одну дитину були меншими за прожитковий мінімум.

Різний рівень витрат, що припадають на одного вихованця у будинках сімейного типу та прийомних сім'ях, залежить як від об'єктивних, так і від суб'єктивних факторів. До об'єктивних факторів належать забезпеченість власними коштами відповідних бюджетів, різна можливість залучення до фінансування спеціальних коштів, у тому числі спонсорських та благодійних, та/або виконання бюджету в цілому. А ставлення місцевих органів влади до проблеми соціального захисту та соціального забезпечення дітей є суб'єктивним фактором, який впливає на обсяги власних коштів, спрямованих на фінансування названих закладів у відповідному році.

Цікаво порівняти фактичні витрати, які припадають на одного вихованця у закладах, що аналізуються, і планові (розрахункові) витрати, що були враховані в розрахунках до Закону України “Про Державний бюджет України на 2005 рік” згідно з нормами Постанови Кабінету Міністрів України “Про затвердження Порядку розрахунку обсягу міжбюджетних трансфертів (дотацій вирівнювання, субвенцій та коштів, що передаються до бюджету вищого рівня) та нормативів відрахувань від загальнодержавних податків і зборів на 2001 рік” від 29.12.2000 № 1932 з подальшими змінами.

Дані таблиці свідчать про незначну роль, яку відводять у Київській області органи місцевого самоврядування питанням соціального захисту та соціального забезпечення дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування. Лише на утримання загальноосвітніх шкіл-інтернатів та спеціалізованих шкіл-інтернатів для дітей з вадами фізичного чи розумового розвитку в місцевих бюджетах були затверджені додаткові до передбачених у розрахунках до Державного бюджету України на 2005 р. кошти на утримання однієї дитини.

Таблиця
Середні витрати на одну дитину в закладах соціального забезпечення дітей (у галузі освіти) у Київській області в 2005 р., грн

Заклади	Розрахунковий норматив, врахований у Державному бюджеті ¹		Затверджено в місцевих бюджетах ²		Фактично по звіту ²		Враховання розрахункового нормативу, %	
	на рік	на місяць	на рік	на місяць	на рік	на місяць	за планом	фактично
Загальноосвітні школи-інтернати для дітей-сиріт та дітей, які залишилися без піклування батьків	15306,3	1275,5	14292,3	1191,0	12348,3	1029,0	93,4	80,7
	10102,2	841,9	13589,9	1132,5	12580,3	1048,4	134,5	124,5
Спеціалізовані загальноосвітні школи-інтернати для дітей з вадами фізичного чи розумового розвитку	7653,2	637,8	8087,7	674,0	6937,8	578,2	105,7	90,7
	19898,2	1658,2	12150,4	1012,5	12009,5	1000,8	61,1	60,4
Дитячі будинки	19898,2	1658,2	5999,3	499,9	6899,3	574,9	30,2	34,7
Дитячі будинки сімейного типу	19898,2	1658,2	561,2	46,8	5377,8	448,1	2,8	27,0

Джерело: ¹ матеріали Міністерства фінансів до розрахунків проекту Закону України "Про Державний бюджет України на 2005 рік";
² дані Київського обласного фінансового управління про виконання бюджету області у 2005 р.

Стан фінансового забезпечення в минулому році дитячих будинків сімейного типу та прийомних сімей, умови перебування в яких найбільше наближені до сімейних, недостатньо назвати поганим. У відповідних районних та міських бюджетах прийомним сім'ям було затверджено на утримання однієї дитини лише 2,8 % від обсягу витрат, врахованих на зазначену мету цим адміністративно-територіальним одиницям у розрахунках до Державного бюджету України на 2005 р., а дитячим будинкам сімейного типу – 30,2 %. Хоча фактичний обсяг витрат на фінансування названих установ був вищим за затверджені призначення, відповідно на 28,7 і 7,3 відсоткового пункту, проте ситуація від цього покращилася не набагато. Фактично у 2005 р. обсяг асигнувань, що спрямовувався на утримання однієї дитини в прийомних сім'ях, становив 27 %, а в дитячих будинках сімейного типу – 34,7 % до затвердженого розрахункового нормативу.

З огляду на ситуацію, що склалася, та надаючи особливе значення соціальному захисту та соціальному забезпеченню дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, дітей з неблагополучних та неповних сімей, уряд України протягом 2005–2006 рр. ухвалив ряд нормативних актів, спрямованих на соціальну підтримку дітей та формування мережі закладів із соціальної й психологічної реабілітації дітей та сімей з дітьми, які опинилися у скрутних життєвих обставинах.

Так, до 2006 р. участь держави в утриманні дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, у дитячих будинках сімейного типу та у прийомних сім'ях полягала у наданні цим закладам фінансової підтримки за рахунок місцевих бюджетів. При цьому фінансування провадилося, як правило, із бюджетів найнижчого рівня за залишковим принципом. Наприклад, у Київській області із 1014,3 тис. грн коштів, що були спрямовані у 2005 р. дитячим будинкам сімейного типу та прийомним сім'ям, 259,8 тис. грн, або більш ніж чверть проведених витрат, було профінансовано із селищних бюджетів. Такий підхід у фінансуванні спричинився до того, що фактично на утримання однієї дитини спрямовувалася, як зазначалося вище, лише третина коштів від врахованих в розрахунках до Закону про Державний бюджет України на відповідний рік.

З 1 січня 2006 р. Постановою Кабінету Міністрів України від 06.02.2006 № 106 запроваджено новий механізм призначення і виплати державної соціальної допомоги на дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, а також грошового забезпечення батькам-вихователям і прийомним батькам за надання соціальних послуг у дитячих будинках сімейного типу та прийомних сім'ях за рахунок коштів державного бюджету. Для цього у Державному бюджеті України на 2006 р. затверджена відповідна субвенція місцевим бюджетам в обсязі 50 млн грн.

Нововведена державна соціальна допомога на дітей призначається батькам-вихователям на кожну дитину-вихованця і прийомним батькам на кожну прийомну дитину в грошовій формі, а грошове забезпечення – одному з батьків-вихователів або одному з прийомних батьків.

Розмір вказаної державної допомоги визначається як різниця між двома прожитковими мінімумами для дитини відповідного віку та розміром при-

значених на дитину на дату звернення батька-вихователя або прийомного батька пенсії, аліментів, стипендії, державної допомоги різного виду. А розмір грошового забезпечення становить 35 % соціальної допомоги на кожну дитину-вихованця або на кожну прийомну дитину, але не може перевищувати батькам-вихователям п'яти розмірів прожиткового мінімуму, встановленого для працездатної особи, а прийомним батькам – півтора розміру прожиткового мінімуму, встановленого для працездатної особи.

Таким чином, держава бере участь в утриманні дітей у названих закладах, де умови перебування наближені до сімейних, у двократному розмірі головної соціальної гарантії – прожиткового мінімуму (з 1 січня 2006 р. – 800 грн. для дітей до 6 років та 1028 грн. – від 6 до 18 років, з 1 квітня – 820 та 1054 грн, з 1 жовтня – 836 та 1072 грн відповідно). А також забезпечується своєрідна оплата праці батьків-вихователів та прийомних батьків, розмір якої напряму залежить від кількості дітей у цих установах. Так, якщо у дитячому будинку сімейного типу виховується 5 дітей (можлива мінімальна кількість відповідно до чинного законодавства), з яких двоє віком до 6 років, то держава має щомісячно виплачувати грошове забезпечення в середньому у розмірі 1678 грн.

Для Київської області, наприклад, це значить, що в середньому витрати держави на одну дитину в дитячих будинках сімейного типу збільшилися порівняно з 2005 р. майже у 4, а в прийомних сім'ях – майже у 5 разів. Зазначені виплати є цільовими і їх розмір не залежить від економіки окремого району або міста.

Крім суттєвого збільшення рівня матеріального забезпечення дитячих будинків сімейного типу та прийомних сімей, розмір якого не залежить від об'єктивних та суб'єктивних факторів конкретної адміністративно-територіальної одиниці, з 2006 р. в Україні запроваджено новий порядок фінансування зазначених установ. Тепер дитячі будинки сімейного типу та прийомні сім'ї отримують допомогу від держави, яка, по суті, є саме допомогою родині з дітьми, а не фінансуванням утримання відповідної установи. Зазначене є черговим кроком, спрямованим на реалізацію Конвенції про права дитини щодо розвитку альтернативних систем догляду, які б забезпечували дітей сімейним оточенням.

Питанням матеріальної підтримки випускників відповідних закладів (шкіл-інтернатів різного типу, дитячих будинків тощо) з числа дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, до 2005 р. займалися лише місцеві органи влади шляхом надання одноразової допомоги за рахунок коштів, передбачених на утримання цих закладів.

Наприклад, у Київській області у 2005 р. така допомога була надана 255 випускникам, вихованцям закладів освіти, на що було виділено 424,9 тис. грн, з них на виплату грошової допомоги – 75,7 тис. грн, або лише 16,6 %. У середньому на одного випускника припадало 1666 грн, що перевищує розмір допомоги, отриманої юнаками та дівчатами з числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, у попередньому році тільки на 24 грн, або на 1,4 %, у той час як рівень інфляції у 2005 р. склав 10,3 %. Аналіз цього показника за видами закладів свідчить, що у найгірших умовах опини-

лися випускники дитячих будинків, які отримали одноразову допомогу у вигляді одягу та взуття лише на 416,5 грн (121 випускник). А 42 випускники загальноосвітніх шкіл-інтернатів для дітей-сиріт та дітей, які залишилися без піклування батьків, отримали з обласного бюджету допомогу на загальну суму 3533 грн, у тому числі близько 1000 грн – грошима.

З метою встановлення соціальної справедливості щодо названої категорії юнаків та дівчат, починаючи з 2005 р., відповідно до Закону України “Про охорону дитинства” запроваджено одноразову грошову допомогу дітям-сиротам і дітям, позбавленим батьківського піклування, після досягнення 18-річного віку (Постанова Кабінету Міністрів України від 25.08.2005 № 823). Розмір цієї допомоги щороку встановлюється Кабінетом Міністрів України. У 2005 р. він досяг 795 грн.

Зазначена допомога є гарантованою грошовою підтримкою держави за рахунок державного бюджету. Вона є додатковою до матеріальної підтримки, що здійснюється за рахунок місцевих бюджетів. У 2005 р. фактично на надання одноразової допомоги випускникам зазначеної категорії було спрямовано 4,4 млн грн. Фактично в цілому по Україні таку допомогу отримало більше 5 тис. осіб.

З метою подальшого розвитку механізмів фінансування витрат на соціальний захист дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, у 2006 р. у Київській області затверджено додаткову субвенцію на проведення експерименту з впровадження фінансового забезпечення витрат, спрямованих на названу мету, – “гроші ходять за дитиною”. Проте робота щодо розробки порядку запровадження цього експерименту ще не закінчена.

На нашу думку, головними кроками надання соціального захисту дітям-сиротам та дітям, позбавленим батьківського піклування, які б забезпечили цільове та прозоре використання виділених державою коштів за механізмом “гроші ходять за дитиною”, повинні бути такі.

1. Кошти, які виділятимуться державою на соціальний захист названої категорії дітей методом “гроші ходять за дитиною” у цілому по Україні, мають бути розподілені порівну на всіх дітей-сиріт та дітей, які залишилися без батьківського піклування, що по суті є величиною бюджетного забезпечення програми “гроші ходять за дитиною”. Зазначену величину можна диференціювати залежно від віку дитини.
2. Величина бюджетного забезпечення програми “гроші ходять за дитиною” є додатковим фінансуванням витрат на утримання дитини-сироти або дитини, що залишилася без батьківського піклування, незалежно від типу закладу, в якому вона знаходиться. Так, у разі перебування дитини у будинку-інтернаті, будинку дитини або у дитячому будинку кошти за програмою “гроші ходять за дитиною” являтимуть собою додаткове фінансування витрат, передбачених на утримання цієї установи в місцевих бюджетах у порядку, визначеному чинним законодавством (за формульними розрахунками). А в разі перебування дитини у дитячому будинку сімейного типу або в прийомній сім’ї – додаткове фінансування державної соціальної допомоги на дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, й грошового забезпечення

батькам-вихователям і прийомним батькам, які призначаються відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 06.02.2006 № 106.

3. При переміщенні дитини із одного закладу в другий або із одного району в інший на розмір цих коштів зменшується фінансування закладу (установи), з якої дитина вибула, і збільшується тій установі, куди дитина прибула.
4. Головний розпорядник бюджетних коштів, що будуть виділені на соціальний захист дітей-сиріт та дітей, що залишилися без батьківського піклування, методом “гроші ходять за дитиною”, повинен вносити пропозиції щодо перерозподілу коштів відповідної субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам між видами установ і закладів, де утримуються діти-сироти або діти, що залишилися без батьківського піклування, або між адміністративно-територіальними одиницями.

Зазначений механізм не залежить від місця, де дитина була визнана сиротою, або де її батьки були позбавлені батьківських прав. Розмір додаткового фінансування буде єдиним на всій території України, щорічно збільшуватиметься і залежатиме лише від віку дитини. Це сприятиме підвищенню зацікавленості керівників відповідних установ та закладів у збереженні контингенту, а також покращанню якості послуг, що надаються. Право дитини на вибір закладу, де вона перебуватиме, матеріально підкріплюватиметься гарантованими коштами, які будуть “ходити” за нею до досягнення повноліття.

Крім того, вважаємо за доцільне об'єднати кошти за програмою “гроші ходять за дитиною” та кошти, що виділяються відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 25.08.2005 № 823 як одноразова допомога дітям-сиротам і дітям, позбавленим батьківського піклування, після досягнення 18-річного віку. Тобто гроші, які “ходили за дитиною”, надаватимуться юнакові або дівчині як грошова допомога у дорослому житті.

У 2006 р. за рахунок коштів державного бюджету посилено соціальний захист також сімей з дітьми, які опинилися у скрутних життєвих обставинах. Зокрема, Постановою Кабінету Міністрів України від 20.02.2006 № 189 запроваджено тимчасову державну допомогу дітям у випадках, якщо місце проживання одного з батьків невідоме, або він ухиляється від сплати аліментів, чи не має можливості утримувати дитину (перебуває під арештом, слідством, на примусовому лікуванні, у місцях позбавлення волі, психіатричному закладі, проходить судово-медичну експертизу і не може забезпечити дитині повноцінне утримання та виховання).

Така допомога призначається на шість місяців, якщо раніше не зникли підстави для її надання, у розмірі 30 % прожиткового мінімуму, встановленого законом для дитини відповідного віку. При цьому, якщо розмір аліментів, визначений судом у сталій грошовій сумі, менше 30 % прожиткового мінімуму, встановленого законом для дитини відповідного віку (частина друга ст. 182 Сімейного кодексу України), то дитині призначається тимчасова державна допомога у розмірі різниці між 30 % прожиткового мінімуму і визначеним розміром аліментів. Покриття витрат на виплату

тимчасової державної допомоги здійснюється за рахунок коштів державного бюджету у вигляді субвенцій до місцевих бюджетів.

З огляду на викладене, в Україні окреслилися конкретні шляхи удосконалення системи соціального захисту та соціального забезпечення дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, а також дітей із неповних та проблемних сімей. Однак однією з проблем у цьому процесі є інституційна недосконалість системи, розпорошеність між головними розпорядниками коштів, що виділяються державою та органами місцевого самоврядування на соціальний захист та соціальне забезпечення названої категорії дітей.

Так, у 2005 р. бюджетні кошти, що спрямовувалися на соціальний захист та соціальне забезпечення вказаної категорії дітей, були затверджені чотирьом головним розпорядникам, а саме:

- через *управління (відділи) освіти* отримували кошти як розпорядники нижчого рівня загальноосвітні школи-інтернати, санаторні школи-інтернати, школи-інтернати для сиріт та дітей, позбавлених батьківської опіки, спеціалізовані школи-інтернати для дітей з вадами фізичного чи розумового розвитку, дитячі будинки. Тобто, в основному, ті заклади, де діти не тільки проживають, а й навчаються. Але такі отримувачі коштів, як дитячі будинки сімейного типу та прийомні сім'ї також фінансувалися в минулому році через *Управління (відділи) освіти*, хоча навчальний процес у цих установах не передбачається;
- сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування, віком від народження до 3 років опікувалися будинки дитини, які фінансувалися як розпорядники коштів нижчого рівня через *управління (відділи) охорони здоров'я*;
- через *управління (відділи) праці та соціального захисту населення* фінансувалися будинки-інтернати для малолітніх інвалідів, контингент яких значною мірою складається із дітей-сиріт;
- *управління (відділи) у справах сім'ї та молоді* були головними розпорядниками коштів для установ та закладів, що займаються в основному соціальним захистом дітей, позбавлених батьківського піклування, а також дітей із неповних та проблемних сімей, як-то притулки для неповнолітніх, центри соціально-психологічної реабілітації дітей, а саме: центри соціально-психологічної допомоги, центри соціально-психологічної реабілітації дітей та молоді з функціональними обмеженнями, соціальні гуртожитки (готелі), соціальні центри матері і дитини, центри соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді.

Від центрів опіки дитини, що займаються, зокрема, питаннями влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, до дитячих будинків сімейного типу і прийомних сімей, головним розпорядником коштів було затверджено Службу у справах неповнолітніх. Доречно зауважити, що однією із функцій цієї Служби є формування банку даних про дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, незалежно від установи, де перебуває у певний час дитина.

Крім розпорошення бюджетних коштів та існування численних центральних та відомчих нормативних актів, що регулюють питання соціального захисту та соціального забезпечення названої категорії дітей, при такій організації управління цим процесом втрачає ідея державної опіки дітьми, їх адаптування в суспільстві. Нерідко заклади, де перебувають діти-сироти та діти, позбавлені батьківського піклування, є ізольованими від навколишнього світу. Дитина живе, навчається, проводить свій вільний час в одних і тих самих стінах, на одній території.

У зв'язку з цим вважаємо за доцільне реорганізувати систему управління соціальним захистом та соціальним забезпеченням дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, відокремивши функцію утримання дітей та функцію їх освіти (а по можливості й лікування). Це дасть змогу уніфікувати витрати в закладах різного типу, створить умови для посилення контролю за цільовим та ефективним використанням коштів, а також забезпечить право дитини на всебічну освіту та розвиток нарівні з дітьми, які проживають у сім'ях, полегшить процес їх підготовки до самостійного дорослого життя.

Література

1. Бюджетний кодекс України від 21.06.2001 № 2542-III зі змінами та доповненнями. — <http://zakon.rada.gov.ua>.
2. Сімейний кодекс України від 01.10.2002 № 2947-III. — <http://zakon.rada.gov.ua>.
3. Закон України “Про Державний бюджет України на 2005 рік” від 23.12.2004 № 2285-IV зі змінами та доповненнями.
4. Закон України “Про Державний бюджет України на 2006 рік” від 20.12.2005 № 3235-IV.
5. Закон України “Про охорону дитинства” від 26.04.2001 № 2402-III.
6. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Порядку розрахунку обсягу міжбюджетних трансфертів (дотацій вирівнювання, субвенцій та коштів, що передаються до бюджету вищого рівня) та нормативів відрахувань від загальнодержавних податків і зборів на 2001 рік” від 29.12.2000 № 1932 з подальшими змінами.
7. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Порядку надання одноразової допомоги дітям-сиротам і дітям, позбавленим батьківського піклування, після досягнення 18-річного віку” від 25.08.2005 № 823.
8. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Порядку призначення і виплати державної соціальної допомоги на дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, грошового забезпечення батькам-вихователям і прийомним батькам за надання соціальних послуг у дитячих будинках сімейного типу та прийомних сім'ях за принципом “гроші ходять за дитиною” у 2006 році” від 06.02.2006 № 106.

9. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Порядку призначення та виплати тимчасової державної допомоги дітям, батьки яких ухиляються від сплати аліментів, не мають можливості утримувати дитину або місце проживання їх невідоме” від 20.02.2006 № 189.
10. Постанова Кабінету Міністрів України “Про підвищення рівня пенсійного забезпечення осіб із числа дітей-сиріт” від 22.02.2006 № 186.